

SAARA
KESÄVUORI
MUSTA
HEVONEN

Tammi

SAARA KESÄVUORI

MUSTA
HEVONEN

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI | HELSINKI

Kiitokset:
Kirjastoapurahalautakunta
Kansan Sivistysrahaston Tammen rahasto
Suomen Kirjailijaliitto

© Saara Kesävuori ja Kustannusosakeyhtiö Tammi 2015

ISBN 978-951-31-8281-6

PAINETTU EU:ssa

I

1

Karinille oli kehittynyt ylimääräinen vaisto, joka tällä kertaa sai hänet pudottamaan keittiöpyyhkeen tiskipöydälle ja menemään eteiseen, jossa Lidia jo oli. Tytär osasi liikkua hiljaa kuin varjo, mutta ei niin hiljaa ettei Karin kuullut.

”Ulkona on kylmä”, Karin sanoi. ”Panisit edes lämpimämmän takin”, hän jatkoi, koska hän oli äiti ja äidin kuului sanoa neljätoistavuotiaalle tyttärelle juuri niin. Oli tammikuu, roiski lunta, pohjoinen viima oli saanut paksuun tikkitakkiin pukeutuneen Karinin painumaan kumaraan töistä kotiin palatessa. Lidia oli menossa kaupungille paljain päin, hädin tuskin vyötärölle ulottuvassa nylon-takissa, kireissä lantiofarkuissa ja tennarit jalassa. Kangas-tennarit, joissa oli vain ohuet nilkkasukat.

Tietenkään Karin ei odottanut vastausta. He seisoivat Peten jääkiekkovarusteiden täyttämässä eteisessä, Lidia pujotteli neulottua putkihuivia kaulansa ympärille kasvot yhtä ilmeettöminä kuin eilen ja toissapäivänä ja vuosi sitten marraskuussa ja joulukuussa ja tammikuussa, eikä ilmeettömyys ollut sulanut hymyksi kesälläkään. Karin ei muistanut, koska Lidia oli viimeksi hymyillyt. Ehkä silloin, kun tämä oli halunnut näyttää kieleen ottamansa lävistyksen äidilleen. Elokuussa. Siitä oli puoli vuotta.

Karinin ajanlasku oli kääntynyt nurinpäin, hän oli lakanut odottamasta tulevaisuutta ja päättänyt vain tarpoa Lidian käsittämättömässä mielentilassa kuin liimassa, jota oli hinkattava ettei se jämähtänyt kiinni ihoon.

Rappukäytävässä haukkui koira. Karin oli helpottunut siitä, ettei tarvinnut kuunnella pelkkää painostavaa hiljaisuutta. Hän käänsi selkensä tyttarelleen ja sanoi että kotiin-tuloaika oli kello yhdeksän, koska huomenna olisi koulu-päivä, ja senkin hän sanoi vain toistaakseen sitä mitä hänen oli toistettava ilta illan jälkeen vaikka Lidia tulisikin kotiin aikaisintaan keskiyöllä, menisi keittiöön, söisi leipää ja kinkkua ja ohuiksi siivuiksi viipaloituja tomaatteja ennen kuin vetäytyisi omaan huoneeseensa ja nukkuisi iPhone vatsansa päällä sitten kun nukkuisi. Joskus aamuyöllä. Aamulla menisi kouluun tai johonkin, Koskikeskuk-sen käytäville maleksimaan, kavereitten kämpille, pois Karin silmistä mutta ei mielestä. Karin olisi oltava töissä kello kahdeksan. Ystävällisenä, reippaana ja virkeänä kuin tuotteet, joita hän tilasi ja esitteli asiakkaille. Hyvinvointi-palvelut, tavaratalon luontaistuotteet ja kosmetiikka. Ilveilyä, silkkaa ilveilyä, mutta hän oli selviytynyt siinä roolissaan yhdeksän vuotta kahdeksan tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa.

Karin seiso i eteisessä kykenemättä kävelemään keittiöön, makuuhuoneeseen, olohuoneeseen, mihinkään. ”Heippa”, hän sanoi ja kuuli selkensä takaa naksahduksen, kun Lidia painoi oven kiinni. Heidän kolmikerroksisessa talossaan ei ollut hissiä, tytön pehmeät askelet etenivät äänettömästi porraskäytävässä. Karin laski viiteentoista; nyt Lidia olisi ulkona pakkasessa, eteiseen oli jäänyt leijumaan kevyt jasmiinin tuoksu, ja lattialla lojuivat Karin ostamat mustat merinovillasormikkaat.

Pitäisi ottaa pyykit pois pesukoneesta, Karin ajatteli. Jos tuuppisi Peten treenivaatteet pyörimään pikaohjelmalla. Jääkaapissa oli nakkeja ja eilen paistetut lihapullat. Peru-noita. Keittäisikö hän perunoita? Pete söisi viisi mutta Karin pitäisi kuoria ne valmiiksi, yksitoistavuotias poika ei vaivautunut kuorimaan omia perunoitaan. Jyrki söisi yhden perunan ja pitäisi pojalleen tavanomaisen ruokapöytäsaarnan hiilihydraattien ja proteiinien merkityksestä urheilvan nuoren miehen lihaskunnon ja kestävyyskehittämisenä, Jyrki puhui niin kuin isän kuului puhua pojalle. Jyrki ja Pete eivät kysyisi missä Lidia on, ja Karin säästyisi vastaamasta ettei tiedä. Kuusi perunaa, lihapullia, nakkeja, ehkä keitettyä parsakaalia. Foolihappoa. Nyt Lidia istuisi jo bussissa matkalla keskustaan. Matkalla ihan mihin tahansa.

Karin avasi pesukoneen luukun ja veti kasan sinisiä froteepyyhkeitä muovikoriin. Hän halusi sinisiä pyyhkeitä, koska ne näyttivät merihenkisiltä ja raikkailta ja niiden käyttäminen sai ihon tuntumaan viimeistellymmältä kuin kuivaaminen raidallisiin tai harmaisiin froteisiin.

Karin oikoi pyyhkeet huolellisesti pyykkitelineeseen, nosti telineen saunaan ja varoi istuutumasta lauteelle. Jos hän istuisi, hän alkaisi itkeä. Ei mistään syystä ja niistä kaikista syistä, jotka olivat omia aikojaan muuttuneet ilmoituksiksi, yhteydenottopyynnöiksi, varoituksiksi, huomautuksiksi, päätöksiksi. Nimi tuohon, kiitos, seuraava tapaamisaika olisi ensi viikolla, mikä päivä sopisi teille parhaiten?

Ikurista se kaikki oli alkanut. Karkaamiset, koulusta poissaolot, se kalju motoristijätkä, ties kuinka paljon poikia, jätkeä, miehiä, ukkoja, myymälävarkaudet, katoamistempot, kaksi viikkoa perhekoti Kattilassa, neljä kuukautta perhekoti Kattilassa ja Anni, joka oli hetkeksi saanut Lidian kiinnostumaan nyrkkeilystä. Hetkeksi. Sitten nyrkkeily-

hanskat olivat kadonneet ja Lidia oli sanonut myyneensä ne. Myit perhekodin omaisuutta? Niin, mitä sitten? Ikurin jälkeen oli ollut vain tuo mitä sitten? ja välinpitämätön tuijotus, sivuuttaminen, poistuminen, eikä Karin käsittänyt miksi niin oli tapahtunut, miksei Lidia halunnut turvaa ja syliä ja hassuttelua ja silkkipaperikukkia. Ennen Ikuria Karinin tekemät silkkipaperikukat, keltaiset ja punaiset, olivat saaneet Lidian hymyilemään niin onnellisena että Karinin sydän oli ollut ilosta läikähtymäisillään. Mitä siellä Ikurissa oikein tapahtui? oli Karin kysynyt Lidialta ties kuinka monta kertaa, mutta Lidia ei ollut vastannut, kukaan ei ollut vastannut, ei Jyrkikään, kukaan ei tainnut tietää, tai ne jotka tiesivät olivat kuolleet tai muuten vaan hiljaa.

Karinin teki mieli soittaa Annille, jolla oli ystävällinen katse ja määrätietoiset kädet. Lidia, muistathan, ei ole taaskaan ollut koulussa kahteen viikkoon. Mitä minä teen, sano kiltti Anni, mitä minä teen?

Tulisi uusi huostaanotto, pidempi, hyvin pitkä. Takaisin kannen alle Kattilaan tai johonkin kauemmas lukkojen taakse. Koulukotiin, maaseudulle. Lidian papereita pari viikkoa sitten selanneen sosiaalihoitajan katse oli ollut niin ymmärtäväinen ja ääni niin vilpittömän ystävällinen, että Karin oli alkanut täristä väsymyksestä, valvomisesta, kahvilla ja vehnäkorpuilla elämisestä, avuttomuudesta ja hellyyden puutteesta. Hän oli tärisssyt ja tärisssyt ja laskenut lopulta alleen.

Mikä häpeä.

Sosiaalihoitaja oli hakenut jostakin lainavaatteet, pyyheliinan ja mukillisen teetä, ei ihmetellyt, ei moittinut. Käärinyt Karinin myötätuntoon kuin kantoliinaan. Tuutilulaa, anna murheen tulla. B-vitamiinin kullankeltaiseksi värjäämä murheen lätäkkö harmaalla muovilattialla, sosiaalipalveluysikkö, toinen kerros, hissistä suoraan vasemmalle.

Ei tämä loppu koskaan, Karin ajatteli. Perhekoti, koulu-koti, putka ja selli. Täysi-ikäistä ei enää systeemi helli. Niin siinä kävisi, eikä mikään auttaisi. Oltiin tunnelissa, jonka molemmat päät oli tukittu. Karin ei jaksa, kymppin poika Peteä hävettää kun siskoa nimitellään koulussa niin kuin sellaisia tyttöjä on tapana nimitellä, Jyrki lähtee hirveän mielellään luentokeikoille ulkomaille ja sijaistaa kaikki sairastuneet työkaverit.

Kaikki on Lidian syytä, Karin ajatteli eikä tuntenut ajatuksestaan vähäisintäkään syyllisyyttä. Tai no, ehkä pikki-riikkisen. Tytär oli sentään vasta neljäntoista. Viimeistään murrosiässä oma alkuperä alkaa kiinnostaa, oli Miko sanonut jossakin palaverissa perhekoti Kattilassa. Lidialla oli biologiset vanhemmat Puolassa tai joka tapauksessa jossain, hylätyksi tuleminen voi ahdistaa tyttöä. Epäreilua, oli Karin ajatellut. Lidia oli jätetty muutaman tunnin ikäisenä ja ilkialastomana katolisen orpokodin portaille. Vauvaa ei ollut edes pesty ja napanuora oli jätetty solmimatta, Lidialla oli vieläkin kaikkien korjausten ja tulehdushoitojen jälkeen napa kuin viinipullon korkki.

Kaikki sympatit naiselle, joka oli sentään antanut lapselleen mahdollisuuden elää. Karin oli vakuuttanut Lidialle, että biologinen äiti oli tehnyt niissä oloissa parhaansa. Ehkä Karinin hellämielisyys oli ollut virhe, ehkä olisi pitänyt sanoa, että se kelvoton muija oli käynyt yskäisemässä alipainoisen vauvansa junan vessan lattialle ja häipynyt jättämättä muita jälkiä kuin istukan ja pätjän napanuoraa. Olisi totuuden sijasta pitänyt sepittää hyvä tarina, nyt oli myöhäistä tarinoida, nyt olisi vain keitettävä ne perhanan perunat ja toivottava edes neljän tunnin yöunia.

Karin meni keittiöön, otti astiakaapista upouuden juuresharjan ja jääkaapista pussillisen rupisia perunoita. Lidia oli

viime viikkoina ollut tavallista kalpeampi. Tytöllä oli suomalaiseksikin vaalea iho, se paloi helposti kesällä tulipunaiseksi mutta talvella se pysyi pakkasessakin kelmeänä.

Miksi tyttö oli niin kalpea? Yövalvomisesta? Vitamiinien puutteesta? Ilmeisempiä syitä Karin ei halunnut ajatella, hänen päänsä läpi sujahtivat kuvat sukupuolitautilien poliklinikalta, kondylooma, tippuri, AIDS, mitäniitäolikaan, hävettävä istuskelu käytävällä, minä olen tuon äiti ja tuolla voi olla kuppa. Onneksi hänen ei ollut tarvinnut sanoa sitä ääneen, eikä niitä tauteja ollut löydetty, ei silloin. Mutta ei hän menneisyys ollut sama kuin nykyisyys. Nyt kalpealla Lidialla voi olla mitä vaan. Runsaat kuukautiset? Miksi ihmisessä Lidian kuukautisetkin olivat alkaneet jo kymmenvuotiaana? Jyrki sanoi, että biologisesta näkökulmasta vain suvunjatkamisella oli merkitystä, Jyrki osasi tarpeen vaatiessa kutistaa minkä tahansa ongelman sellaiseksi, että se mahtui taskuun. Lidia on kalpea, jaha. Anna tytölle purkki rautaa.

Karin ravisteli perunat pussista tiskialtaaseen, valutti niiden päälle haaleaa vettä ja vaihtoi juuresharjan perunan-kuorimaveitseen. Hänen ei sittenkään tehnyt mieli upottaa uutta kirkkaanpunaista harjaa multaiseen pesuveteen. Hän kuori puoli perunaa ja ähkäisi, pudotti perunan tiskialtaaseen, riuhtaisi altaan pohjasta tulpan irti, heitti sen muovikulhoon ja ravisteli kulhoa kaksin käsin. Tulppa kolisi kulhon reunoja vasten, ääni kuulosti melkein siltä kuin joku olisi koputtanut kiivaasti oveen, halunnut tulla sisälle Karin luokse. Olisikin niin, Karin ajatteli ja tömäytti kulhon tiskipöydälle. Hän keräsi perunat pesualtaasta ja päätti, että ranskanperunat olivat sittenkin parempi vaihtoehto. Niissä ei ollut rupia.

2

Auton ajovalot halkaisivat pimeyteen kourun, jonka pohjalla oli jäistä asfalttia ja reunoilla kylmästä kankeaa metsää. Enää ei satanut lunta. Mies ohjasi auton tien keskiviivan tuntumassa loivasti vasemmalle, etsi katseellaan tähtiä ja näki kuun, joka oli yhtä kaukana kuin ennenkin ja valkoinen kuin kauan keitetty luu. Tampereen keskustasta oli tänne vajaan tunnin matka. Ylöjärven taajaman jälkeen vastaantulijoita oli vähän eikä samaan suuntaan menijöitä ollenkaan, ei edes rekkoja, ei täällä missä ihmiset talvisaikaan asuivat peltolänttien väliin paiskotuissa taloissaan seuranaan satelliittikanavat ja radio, kun ei sanomalehtiäkään enää aamuisin jaettu.

”Erotatko sä taivaalta Väinämöisen viikatteen?” mies kysyi päättään kääntämättä tytöltä, joka istui takapenkillä niin, ettei mies voinut nähdä hänen kasvojaan taustapeilistä. Eipä silti, että sillä olisi ollut merkitystä. Tyttö peitti kaikki ajatuksensa ja tunteensa niin hyvin, ettei mies ollut koskaan kyennyt tulkitsemaan tytön katseesta, eleistä tai äänestä sen enempää surua, iloa, pettymystä kuin tyytyväisyyttäkään. Vain sen yhden kerran.

”Pitäisikö”, tyttö sanoi. Se ei ollut kysymys. Joskus, niin kuin nyt, tytön välinpitämätön ulkopuolisuus raivostutti miestä, mutta hän ei pystynyt suuttumaan tyttölle.

”Kunhan kysyin”, mies sanoi. ”Mä olin nuorempana kiinnostunut tähdistä. Oikeastaan mun tavoitteena oli lukea kvanttifysiikkaa.”

”Niin”, tyttö sanoi. Mies lakkasi yrittämästä ja keskittyi katsomaan tietä. Linja-autopysäkillä kesäasukkaiden viihdykkeeksi kunnostetun maitolaiturin ohitettuaan hän hiljensi vauhtia, pani vilkun päälle ja kääntyi tien yli vasemmalle. Sora ratisi auton pyörien alla. Suoraan edessä mies erotti pimeästä harjakattoisen talon, neljä valaistua ikkunaa ja navetan, jossa oli kolmekymmentä vuotta sitten ollut sikoja ja lehmiä ja kanoja, kukkokin. Ne oli kaikki viety pois ja teurastettu, eikä mies, silloin vielä lapsi mutta ei enää mielettään, ollut ymmärtänyt miksi Leevi, Lauri ja Luukas olivat seisonheet koko iltapäivän navetan nurkalla itkemässä. Oli miehelläkin ollut nimikkoporsas karsinassa, Robert pehmeällä beellä. Kun mies, silloin vielä poika, oli tullut koulusta ja mennyt kotimatalla isoisän rakentamaan navettaan, Robert oli työntänyt lautojen välistä kärsänsä ja sanonut röh röh. Mies oli mennyt karsinaan, ottanut Robert-possua kaulasta ja kyhnyttänyt niskaa. He olivat kumpikin olleet hyvillään, poika ja possu. Jouluna hän oli syönyt Robertia ja ollut mielissään siitä, että oli antanut possulle hyvän elämän. Ei hän ollut itkenyt. Hän oli jo silloin aavistanut, että hän oli siellä missä oli vain lähteäkseen muualle. Hän oli lähtenyt, eikä sittenkään. Täällä käydessään hän muisti peurojen jäljet lumessa, kevättalvien ahvenpilkkit ja peltojen yli kumpuilevat ladut, joilla hän oli hiihtänyt yöllä ja katsellut taivaankannen halki kulkevaa linnunrataa, ollut yksin ja onnellinen.

Mies pysäköi pihaan ja sammutti auton valot, jätti moottorin tyhjäkäynnille. Tänä talvena oli niin vähän lunta, ettei sitä ollut tarvinnut kolata eikä edes luutia. Lumiharso peitti maan kuin käärinliina ruumiin. Pilvettömänä yönä näki tar-

peeksi, kun kuu ja tähdet ja avaruuden säteily valaisivat sen, mihin pimeässä olisi voinut kompastua tai törmätä. Kuistin seinustalta erottui kahdet sukset, mutta ei niillä ollut vielä päästy ladulle. Leevi kävi Vahterusringin putkessa hiihtämässä. Kilometri latua, seinät ympärillä, katto pään päällä. Mies ei ymmärtänyt sellaista. Elämässä oli muutenkin tarpeeksi umpinaisia ympyröitä kierrettävänä.

”Kuinka monta?” tyttö kysyi.

”En mä tiedä.”

”Niin.”

”Kello on nyt kymmenen. Lopetat yhdeltä. Ne tietää, että mä odotan autossa ja mulla on ase.” Mies kertasi sen, minkä tyttö jo tiesi. He olivat vuoden aikana tehneet saman reissun jo monesti, eikä kertaakaan ollut tapahtunut mitään odotamatonta.

Tyttö avasi auton takaoven ja työnsi sen lähes äänettömästi kiinni perässään. Mies seurasi katseellaan, kun tyttö käveli joustavin askelin talon portaille ja soitti ovikelloa. Ovessa oli vieläkin kanervista tehty joulukranssi vaikka oli tammikuun neljäs viikko.

Kukaan ei tullut avaamaan tytölle ovea, ovikellon ääni oli sisällä olijoille vain merkki siitä, että paisti oli tulossa. Ne kutsuivat tyttöä paistiksi. Ne olivat kertoneet miehelle marinoivansa paistin ja pitävänsä tarkasti silmällä sen kypsymistä. Kypsä paisti oli sisältä mehevän verinen ja pinnasta kiiltävä ja liukas. Tietenkin se oli vitsi. Tietenkin.

Tyttö veti oven auki ja meni sisään, ovi painui omia aikojaan kiinni. Kuistin vieressä oli keittiö ja siellä paloi valot, mutta tyttö ei mennyt sinne. Tyttö ei ollut sellainen paisti, joka marinoitiin keittiössä.

Mies ei ollut koskaan kutsunut tyttöä muulla nimellä kuin oikealla. Lidia oli kaunis nimi, pehmeä ja kutsuva,

melkein kuin laulun alku. Kun mies oli ensimmäisen kerran tavannut Lidian, hänelle oli tytön hunajankeltaisista hiuksista ja vaaleansinisistä silmistä tullut mieleen juhannusruusun nuppu. Silloinkin he olivat olleet autossa. Tyttö, märkä ja naarmuinen, oli istahtanut etupenkille ja kiertänyt sormensa miehen peukalon ympärille. Tuosta noin vaan, itsestäänselvästi, mitään sanomatta. Lidia oli silloin ollut kymmenvuotias. Neljä vuotta sitten. Tuhat vuotta sitten. Alusta saakka miehelle oli ollut selvää, että hän oli tytöstä pääsemättömissä. Hänen peukalonsa tytön kädessä, ei hän ollut kyennyt vetämään sitä pois eikä tarttumaan kädellään tytön käteen. Hänet oli vallannut kummastus ja tuska, hän ei ollut odottanut eikä halunnut tunteita, jotka tytön kevyt kosketus oli saanut aikaan. Tyttö oli yllättänyt hänet, hän oli oppinut varautumaan hyökkäyksiin mutta tytön eleeltä hän ei ollut kyennyt puolustautumaan ja paeta ei voinut. Oli kuin tyttö olisi kajonnut hänen sisällään johonkin sellaiseen, jonka olemassaolosta hänellä ei ollut ennen sitä hetkeä ollut aavistustakaan. Tyttö ei ollut kysynyt mitään, ele ei ollut sisältänyt viestiä, mutta mies oli silti vastannut kutsuun jota ei ollut saanut. Mies ei ollut koskaan edes halannut Lidiaa. Pieni hipaisu poskelle, joskus, eikä sitäkään nyt enää, kun heidän suhteensa oli mikä oli. Kuinka monta? oli tyttö kysynyt. Enemmän kuin yksi, olisi mies voinut vastata. Kun niitä oli enemmän kuin yksi, lukumäärä oli merkityksetön. Tyttö voisi koska tahansa sanoa ei, ensimmäiselle, toiselle tai kolmannelle, niille kaikille, mutta niin ei ollut tapahtunut.

Mies vaihtoi asentoa penkissään, laski selkänöjan alemmas ja pani niskansa taakse pienen tyynyn. Hyvä lepoasento. Takapenkillä oli untuvatakki, hän voisi pukeutua lämpimästi, kiivetä navetan katolle ja olla lähempänä tähtiä, mutta se ei olisi samanlaista kuin silloin kun pelloissa

oli vielä kasvatettu ruista ja kanat olivat kuljeskelleet pihamalla nokkimassa jyviä. Hän ei kaivannut menneisyyttä, ei sitä aikaa, mutta tietämättömänä olisi ollut helpompi elää. Aidattu piha, koulu, ne muutamat kaverit ja pysähtyneisyys. Hiljainen eheys, niin juuri, pinnistelemällä hän sai palautettua mieleensä ajan, jolloin oli vielä ollut kutakuinkin ehjä.

Ehjänä pysymisestä silloinkin oli ollut kyse. Silloin alussa neljä vuotta sitten, kun miehelle oli valjennut koko tilanne kaikessa kauheudessaan ja hän oli yrittänyt pysäyttää tytön, saada hänet kääntymään eri suuntaan, mutta tyttö ei ollut kuunnellut. Ei miestä eikä ketään muutakaan. Mies ei ymmärtänyt, miksi tytölle ei kelvannut tavallinen elämä tavallisessa kodissa, tyttö oli aina elänyt vanhempiensa eikä kenenkään muun kanssa. Hänet oli opetettu harjaamaan hampaansa, pesemään kätensä, tunnistamaan oikea ja väärä, sallittu ja kielletty, ihmisyyhteisön pakolliset säännöt. Tyttö ei piitannut niistä, eikä hänen piittaamattomuutensa syy ollut uhma tai halu rikkoa rajoja huomion toivossa. Kummallisinta oli, ettei tyttö pelännyt. Miksi tyttö ei pelännyt, miksi ihmeessä tyttö ei pelännyt eikä varonut vaan käveli suorinta tietä sinne, missä himosta kihisevät miehet kohtelivat häntä kuin lihakimpaletta? Tyttö oli itse halunnut Härmälääkin, ei häntä ollut kukaan pakottanut, mutta ne kolme, tai itse asiassa neljä, eivät olleet kunnioittaneet sopimusta. Sen jälkeen mies oli ostanut tutulta asekauppiaalta pistoolin. Jos hänellä silloin olisi ollut hirvikivääri, hän olisi ampunut vatsaan. Hirvikiväärillä vatsaan ammuttu kärsii kivuista loppuelämänsä jos sattuu jäämään henkiin, mutta kivääri oli liian iso ase mukana kuljetettavaksi.

Digitaaliset numerot auton kojelaudassa kertoivat, että kello oli vartin yli yksitoista. Mies kuunteli hiljaisuutta, etsi

katseellaan naapuritaloja, joissa ei vuosiin ollut asunut ketään. Näki jäniksen, joka loikki siinä, missä kesällä kasvoi perunoita ja sipuleita ja puoliksi villiintynyttä mansikkaa. Pystyssä törröttävien vadelmanvarsien luona jänis pysähtyi, nosti kuononsa ilmaan ja lähti sitten kiireesti pompahtelemaan kohti metsikköä, joka alkoi pellon takana. Siellä oli kesällä ollut hippileiri, kymmeniä puolialastomia miehiä ja naisia paukuttamassa rumpuja ja laulamassa maailmanrauhasta ja kaiken elollisen ykseydestä. Leevi oli lahjoittanut porukalle kaksi säkillistä edellistalven perunoita ja sipuleita. Oli ollut runsas sato. Säkin vastaanottanut nainen oli luvannut rukoilla maaäitiä Leevin puolesta, kiitellyt rinnat paljaina ja varpaat multaisina. Ei Leevi ollut naista ihmetelty, kertonut vain että sellainen epeli kävi keittiössä saakka eikä sille tapahtunut mitään pahaa. Kahviakin oli tarjottu mutta se oli sanonut juovansa vain yrttiteetä. Sekään nainen ei ollut pelännyt, mutta Lidian pelottomuus oli erilaista, ja mies antaisi elämästään viisi vuotta jos tyttö kertoisi millaista se oli, millaista oli elää niin kuin Lidia eli ja miksi tyttö ei voinut elää toisin juuri siinä perheessä jonka olisi pitänyt olla tytölle paras mahdollinen. Pojallekin, mutta Lidian perhe oli halunnut tytön Puolasta eikä poikaa Tampereelta.

Isoisän ja isoäidin talo oli naapuritalojen takana, mies näki sen vaikkei nähnytkään. Hän ei ajatellut isovanhempiaan usein, kuolleissa ei ollut paljon ajateltavaa, eikä elävisäkään useasti. Luukaksen, Leevin ja Laurin isä oli kertonut, että miehen isovanhemmilla oli neljäkymmentäluvulla ollut venäläinen sotavanki apuna maatoissa. Isoäiti oli käskennyt vangin pitelemään sikaa aloillaan niin kauan, että isoisa saisi isketyksi eläintä kirveellä päähän. Isoisa oli seissyt pahnoilla ja ottanut riukujen takaa esiin ladatun haulikon, ampunut ensin sotavangin ja sitten sian, vetänyt ruhon riippumaan

parrusta pää alaspäin. Miehen äiti, silloin vielä pikkutyttö, oli ollut navetan toisessa päädyssä silittämässä hevosta. Hän oli nähnyt teloituksen ja sian kurkusta pulpunneen veren, luullut sitä sotavangin vereksi.

Kyllä minä yleensä osaan ampua tarkasti, oli isoisä sanonut, kun häneltä oli kylällä kyselty harhalaukauksen syytä. Ei siitä sen kummempia seurauksia ollut koitunut. Täällä ihminen saattoi tehdä toiselle ihmiselle mitä tahansa ilman seurauksia, sellainen oli ollut äidin kokemus elämästä. Ei se ollut vuosien aikana muuksi muuttunut, ei silloinkaan kun äiti oli muuttanut muualle. Missään ei ollut suojassa, koska ihmiset olivat mitä olivat. Hevoset olivat toisenlaisia, äidin hevosen nimi oli ollut Hilma.

Puoliyön jälkeen aika alkoi kulkea nopeammin. Mies melkein näki, kuinka se suhisi spiraaleina auton ulkopuolella. Talon sisältä ei kuulunut ääniä, suljettujen ikkunaverhojen takana ei näkynyt liikettä, ei varjoja. Takapenkillä untuvatakin alla oli kirja, mies oli taaskin ottanut sen mukaansa mutta ei uskaltanut tarttua siihen, avata sitä. Kirjan välissä olleen kirjeen hän oli lukenut viisi vuotta sitten, lukemista seuranneet vuodet olivat olleet raskaita ja hämmentäviä, mitä tahansa hän olikin odottanut lukevansa, niin ei sitä, ei sellaisia sanoja ja lauseita.

Mies keskittyi katsomaan himmeää tähteä suoraan edessään. Hän ei saanut laskea ajatuksiaan liikkeelle, irti päästes-
sään ne roiskuivat ympäriinsä kuin haulit. Häntä ei väsyttänyt mutta hänellä oli nälkä, hän muisti evääksi ottamansa leivät ja jääkaapissa odottavan aterian, kattilallisen kala-keittoa jonka hän oli valmistanut pienistä mateista, sipuleista, perunoista ja kermasta. Lidia lähtisi autosta Kissanmaan Valintatalon edessä ja kävelisi kotiinsa, mies ajaisi

Kalevankankaan kautta omaan kotiinsa, söisi kolme lautasellista keittoa ja nukkuisi pari tuntia ennen töihin lähtöä.

Kaksi minuuttia yli yhden kuistin ovi avautui ja Lidia käveli autoon. Mies nuuhkaisi tytön mukana tullutta ilmaa, se tuoksui pakkaselta ja savulta. Taloa lämmitettiin puilla ja savun haju tarttui hiuksiin ja vaatteisiin. Mies lähti liikkeelle ykkösvaihteella, huomasi jättäneensä käsijarrun päälle ja vapautti sen ennen kuin vaihtoi kakkoselle. Hän kääntyi asfalttitielle ja kiihdytti vauhtia mutta ei paljon. Hän halusi päästä kotiin mutta ei erota työstä, joka tulisi seuraavan kerran autoon vasta viikon tai kahden kuluttua. Välissä oli monta yötä, joiden aikana tyttö tulisi miehen uniinkin hätäntyneenä, verta vuotavana, haavoittuneena, silmät kauhusta ja kivusta ammolleen, eikä mies voinut tehdä mitään, ei käskää uniaan katoamaan eikä tyttöä soittamaan, että kaikki oli hyvin. Tytöllä mikään ei koskaan ollut hyvin tai huonosti, tyttö vastasi puhelimeen joo ja niin, jos vastasi. Mies ei soittanut usein, puhelut eivät rauhoittaneet häntä vaan muuttivat hänen unensa painajaisiksi, joissa tytön veri roiskui, hampaat katkeilivat ja silmät pullistuivat ulos päästä. Yksikään painajaisista ei päättynyt niin, että mies olisi pelastanut tytön, jokaisessa painajaisessa tyttö kuoli ja mies makasi avuttomana katsomassa tytön kuolemaa ja heräsi kuin halvaantuneena ja unen kuvat silmissään.

”Sun ei tarvitse enää viedä mua”, tyttö sanoi viisitoista kilometriä ennen Ylöjärven keskustaa. ”Mä en halua nähdä sua enää.”

”Ei”, mies sanoi. Se oli yhtä aikaa epäuskoinen kysymys ja kauhun parاهدus mutta sana kuulosti miehen omissa korvissa siltä kuin hän olisi vain vahvistanut kuulleen sen, minkä ei olisi pitänyt olla hänelle yllätys.

”Mitä ei?”

”Ei mitään. Mä vain sanoin niin. Mitä sä aiot tehdä?”

”Jotain.”

”Lidia”, mies sanoi ja kääntyi katsomaan taakseen. Koska hän ei osannut jatkaa, hän toisti nimen, näki tytön liikukumattoman profiilin ja tiesi, että tyttö oli pyyhkimässä häntä mielestään. Hän oli tytölle kuin postinkantaja, jonka kasvoja ei muistanut. Hän puristi rattia niin että kämmeniin sattui, raivon ja menetyksen kyynleet puskiivat hänen silmäluomiensa alta poskille ja sumensivat hänen katseensa. Hän vihasi omaa avuttomuuttaan ja sitä, ettei ollut pystynyt sanoutumaan irti. Juuri nyt hän vihasi Lidiaa yhtä paljon kuin itseään, mikä oikeus, mikä helvetin oikeus tytöllä oli tehdä ainoalle suojelijalleen näin. On oltava vaihtoehto, mies ajatteli ja jarrutti.

3

Jäälakeutta oli kaksikymmentä kilometriä suoraan eteenpäin, vasemmalla puolella sen peitti sinisenmusta pimeys, oikealla Kaupin saunan yläpuolella kohosivat kaupungin valot ja kuunpuolikas. Viikko sitten olisi ollut täysikuu. Anni katsoi kuuta, kuvitteli sen täydeksi mollukaksi ja käänsi sitten katseensa sinne missä oli vastaranta, saari ja kalliot pitkän lakeuden toisella puolella. Ne olivat siellä mutta niitä ei voinut nähdä. Kesällä ja keväällä ne erottuivat taivaasta ja vedestä houkuttelevina kuin kaukaiset rannikot, joille ei jaksanut hukkumatta uida.

Ulkomailla ollessaan Anni oli ikävöinyt lunta ja kylmän maan kosketusta, tätä rantaa ja avantoa, jota kohti hän käveli paljain jaloin. Hän tunsi teräväsärmäiset jääkiteet jalkapohjissaan, kaivoi varpaansa pakkasen kovettamaan lumeen ja antoi päkiänsä muuttua tunnottomiksi ennen kuin pudottautui veteen niin nopeasti, että kylmyyden tunne ehti hänen mieleensä vasta, kun hän oli jo uinut avannon toiselle reunalle. Hän kohottautui kyynärpäidensä varaan avannon rosoisen reunan yli, vispasi vettä jaloillaan ja pyöritteli käsi-varsiaan kuurassa, se suli hänen iholleen. Valkoinen ja kiinteä muuttui hetkessä läpinäkyväksi ja nestemäiseksi. Yksinkertainen tapahtuma oli kiehtonut häntä niin kauan kuin

hän muisti. Avannon vesi ei ollut samanlaista kuin jääkylmä suihku, avanto tuntui samalta kuin isku pallean, se poltti ja sai lihakset kiristymään mutta ei sattunut, ei heti eikä hetkenkään päästä.

Lumi, jää, vesi, Anni ajatteli, nosti käsivartensa suoraan ylös, vajosi rentona pinnan alle, halusi nähdä hyppylaudan viereen metalliputkeen kiinnitetystä valonheittimestä veden alle kajastavan valon ja poreet, jotka estivät avantoa jäätymästä umpeen. Hän räpsäytti silmänsä auki, sekunti ja silmät kiinni. Hän kiskaisi itsensä voimakkaalla vedolla pintaan ja ui takaisin betoniportaille, joita pitkin oli vain joitakin minuutteja aikaisemmin kävellyt järveen. Hänen ihonsa huusi lämpöä, hän levitti sormensa ja rentoutti hartiansa. Metallinen kylmyys puistatti hänen hartioitaan, ohimoilla ritisi, polviin ja nilkkoihin sattui. Kohta olisi toisin, ihan kohta.

”Terve”, Anni sanoi pienelle ja luisevalle naiselle, joka piteli tiukasti kiinni teräskaitteeseen kiinnitetystä köydestä ja kyykistyi nopeasti alimmalla rappusella, että kastui kaulaan saakka.

”Täällä sitä taas ollaan”, nainen vastasi ja ravisteli paksun villamyssyn peittämää päätänsä ikään kuin ei uskoisi, että oli vapaaehtoisesti uimapuku päällä pakkasessa märkänä, miksei sohvilla ja matoilla topatussa olohuoneessa lämmin teemuki kädessä. Nainen, nivelkyhmyineen kauniisti vanhentunut, oli muutamana vuonna käynyt ostamassa leivonnaisia Kattilan pikkujoulumyyjäisistä. Anni ei tiennyt naisen nimeä mutta yleensä myyjäisissä kävijät olivat sukulaisia tai perhekodissa olevien lasten vanhempien ystäviä, joskus uteliaita, enimmäkseen hyväntahtoisia. Anni käveli naisen jäljessä vihreää lämpömattoa pitkin saunan ulkoseinustalle, istuutui styroksilaatan peittämän penkin päähän. Nainen meni suoraan saunaan.

14-vuotias Lidia katoaa. Poliisi luulee tietävänsä syyllisen. Anni Eloranta on eri mieltä.

Lidia elää niin rajua elämää, ettei pariksi päiväksi katoaminen tarkoita mitään muille kuin tytön hätäntyneelle äidille. Karin rukoilee apua Anni Elorannalta, onhan tyttö yksi huostaanotetuista nuorista, joille Anni on opettanut itsepuolustustaitoja perhekoti Kattilassa Tampereen Kissanmaalla. Kun Lidian ruumis löytyy rannalta pahvilaatikosta ja pääepäillyksi osoittautuu Annin veli, Anni kääriikin hihansa. Isoveljensä syyttömyydestä hän on varmempi kuin veli itse.

Mies ei ollut koskaan edes halannut Lidiaa. Pieni hipaisu poskelle, joskus, eikä sitäkään nyt enää, kun heidän suhteensa oli mikä oli. Kuinka monta? oli tyttö kysynyt. Enemmän kuin yksi, olisi mies voinut vastata. Kun niitä oli enemmän kuin yksi, lukumäärä oli merkityksetön. Tyttö voisi koska tahansa sanoa ei, ensimmäiselle, toiselle tai kolmannelle, niille kaikille, mutta niin ei ollut tapahtunut.

#kirja

WWW.KIRJA.FI

9 789513 182816

84.2 ISBN 978-951-31-8281-6